

» probationem, probatio vero spes, spes autem non con-
» fundit, quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris
» per Spiritum sanctum qui datus es nobis¹. »

XXVI. Sic est ergo rectum cor, fratres. Cuicumque aliquid accidit dicat: « Dominus dedit, Dominus abstulit. » Ecce rectum cor: « Sicut Domino placuit, ita factum est: » sit nomen Domini benedictum². » Quis abstulit? quid abstulit? cui abstulit? quando abstulit? Sit nomen Domini benedictum. Et non dixit, Dominus dedit, diabolus abstulit. Intendat ergo Charitas Vestra, ne forte dicatis: Hæc mihi diabolus fecit. Prorsus ad Deum tuum refer flagellum tuum, quia nec diabolus tibi aliquid facit, nisi ille permittat qui desuper habet potestatem, aut ad pœnam, aut ad disciplinam: ad pœnam impii, ad disciplinam filii. « Flagellat autem omnem filium quem recipit³. » Ne te sine flagello speres futurum, nisi forte cogitas exhæredari. Flagellat omnem filium quem recipit. Ita-ne omnem? Ubi te volebas abscondere? Omnem: et nullus exceptus, nullus sine flagello erit. Quid? ad omnem? Vis audire quam omnem? Etiam Unicus sine peccato, non tamen sine flagello. Unde ipse Unicus portans infirmitatem tuam, et præfigurans in se personam tuam, tanquam caput gestans personam etiam corporis sui, cum appropinquaret passioni, ex homine quem gerebat contristatus est⁴, ut te lætificaret; contristatus est, ut te consolaretur. Potuit enim utique sine tristitia esse Dominus, iturus ad passionem. Si potuit miles, non potuit imperator? Quomodo potuit miles? Attende Paulum exultantem propinquantem passioni: « Ego autem jam, inquit, immolor, et » tempus resolutionis meæ instat. Bonum certamen certavi, fidem servavi: de cætero superest mihi corona » justitiæ, quam mihi Dominus reddet in illa die justus

¹ Rom. v, 4, 5. — ² Job. i, 21. — ³ Hebr. xii, 6. — ⁴ Matth. xxvi, 38.

» judex. Non solum autem mihi, sed et omnibus qui diligunt adventum ejus¹. » Videte quemadmodum exultat, venturus ad passionem. Ergo gaudet coronandus, contristatur coronaturus. Quid igitur portabat? Infirmitatem quorundam, qui veniente tribulatione vel morte contristantur. Sed vide quomodo eos ducit in directionem cordis. Ecce tu volebas vivere, non volebas tibi aliquid accidere; sed Deus aliud voluit: duæ voluntates sunt; sed voluntas tua corrigatur ad voluntatem Dei, non voluntas Dei detorqueatur ad tuam. Prava est enim tua, regula est illa: stet regula, ut quod pravum est, ad regulam corrigatur. Videte quomodo hoc docet Dominus Jesus Christus. « Tristis est anima mea usque ad mortem: » et, « Pater, » si fieri potest, transeat a me calix iste. » Ecce ostendit humanam voluntatem. Sed vide rectum cor: « Verum » non quod ego volo, sed quod tu vis, Pater². » Hoc ergo fac, gaudens in his quæ tibi accidunt: et si venerit dies ille ultimus, gaude. Aut si subrepat humanæ cujusdam voluntatis fragilitas, cito dirigatur in Deum: ut sis in eis quibus dicitur, « Gloriamini omnes recti corde. »

ENARRATIO I

IN PSALMUM XXXII.

I. « EXULTATE justis in Domino. » Exultate justis, non in vobis, non enim hoc tutum est; sed in Domino. « Rec- » tos decet laudatio³. » Ipsi laudant Dominum, qui se subdunt Domino: aliter enim distorti et pravi sunt.

II. « Confitemini Domino in cithara⁴. » Confitemini

¹ 2 Tim. iv, 6-8. — ² Matth. xxvi, 38, 39. — ³ Psal. xxxii, 1 — ⁴ Ibid. 2.

Domino, exhibentes ei corpora vestra hostiam vivam¹. « In Psalterio decachordo psallite ei. » Serviant membra vestra dilectioni Dei et proximi, in quibus tria et septem praecepta servantur.

III. « Cantate ei canticum novum². » Cantate ei canticum gratiae fidei. « Bene cantate ei in jubilatione. » Bene cantate ei in lætitia.

IV. « Quoniam rectus est sermo Domini³. » Quoniam rectus est sermo Domini, ad faciendos vos quod per vos fieri non potestis. « Et omnia opera ejus in fide. » Ne quisquam se meritis operum pervenisse ad fidem putet, cum in ipsa fide sint omnia opera quæ diligit Deus.

V. « Diligit misericordiam et iudicium. » Diligit enim misericordiam, quam nunc prærogat; et iudicium, quo id quod prærogaverit exigit. « Misericordia Domini plena » est terra⁴. » Per orbem peccata dimittuntur hominibus in misericordia Domini.

VI. « Verbo Domini cœli firmati sunt. » Non enim a se ipsis, sed Verbo Domini justi firmati sunt. « Et spiritu » oris ejus omnis virtus eorum⁵. » Et sancto ejus Spiritu omnis fides eorum.

VII. « Congregans sicut in utrem aquas maris⁶. » Congregat populos sæculi in confessionem mortificati peccati, ne per superbiam libere defluant. « Ponens in thesauris » abyssos. » Et in eis occulta sua servat ad divitias.

VIII. « Timeat Dominum omnis terra⁷. » Timeat omnis peccator, ut peccare desinat. « Ab ipso autem com- » moveantur: » nec terroribus hominum vel cujusquam creaturæ, sed ab ipso commoveantur « Omnes qui inha- » bitant orbem. »

IX. « Quoniam ipse dixit, et facta sunt⁸. » Non enim

¹ Rom. xi, 1. — ² Psal. xxxii, 3. — ³ Ibid. 4. — ⁴ Ibid. 5. — ⁵ Ibid. 6. — ⁶ Ibid. 7. — ⁷ Ibid. 8. — ⁸ Ibid. 9.

ea quæ timeant, alius aliquis fecit; sed ipse dixit, et facta sunt. « Ipse mandavit et creata sunt. » Ipse mandavit Verbo suo, et creata sunt.

X. « Dominus dissipat consilia gentium¹: » non ejus regnum, sed sua quærentium regna. « Reprobat autem » cogitationes populorum: » beatitudinem terrenam concupiscentium. « Et reprobatur consilia principum: » talibus populis dominari quærentium.

XI. « Consilium vero Domini manet in æternum². » Consilium vero Domini, quo beatum non facit nisi subditum sibi, manet in æternum. « Cogitationes cordis ejus » in sæcula sæculorum. » Cogitationes sapientiæ ejus non sunt mutabiles, sed manentes in sæculum sæculi.

XII. « Beata gens cujus est Dominus Deus eorum³. » Una gens beata est, pertinens ad cœlestem civitatem, quæ sibi Dominum non nisi Deum suum elegit. « Populus quem » elegit Dominus in hæreditatem sibi. » Neque hæc a se ipsa Dei munere electa est, ut possidendo eam, incultam et miseram esse non sinat.

XIII. « De cœlo respexit Dominus, vidit omnes filios » hominum⁴. » De anima justa misericorditer vidit Dominus omnes, qui in novam vitam renasci volunt.

IX. « De præparato habitaculo suo. » De habitaculo susceptionis quod præparavit sibi. « Respexit super om- » nes qui inhabitant terram⁵. » Misericorditer vidit omnes qui inhabitant carnem, ut præsit illis in regendo eos.

XV. « Qui finxit singillatim corda eorum⁶. » Qui cordibus eorum dona propria spiritaliter tribuit, ut nec totum corpus oculus, nec totum auditus⁷; sed alius sic, alius autem sic incorporarentur Christo. « Qui intelligit omnia opera » eorum. » Apud illum intellecta sunt omnia opera eorum.

¹ Psal. xxxii, 10. — ² Ibid. 11. — ³ Ibid. 12. — ⁴ Ibid. 13. — ⁵ Ibid. 14. — ⁶ Ibid. 15. — ⁷ 1 Cor. xii, 17.

XVI. « Non salvus fiet rex in multitudine virtutis¹. » Non salvus fiet qui carnem suam regit, in sua virtute multum præsumpserit. « Nec gigas salvus erit in multitudine virtutis suæ. » Nec quisquis militat contra consuetudinem concupiscentiæ suæ, vel contra diabolum et angelos ejus, salvus erit, si se suæ fortitudini multum commiserit.

XVII. « Mendax equus ad salutem². » Fallitur quisquis putat vel per homines inter homines acceptam se salutem adipisci, vel impetu animositatis suæ defendi a pernicie. « In abundantia autem virtutis suæ non erit » salvus. »

XVIII. « Ecce oculi Domini super metuentes eum³. » Quia si salutem quæris, ecce dilectio Domini super timentes eum. « Sperantes super misericordiam ejus. » Et sperantes non in virtute sua, sed in misericordia ejus.

XIX. « Ut eruat a morte animas eorum, et alat eos in » fame⁴. » Ut det eis alimentum verbi et sempiternæ veritatis, quod amiserant dum præsumunt in viribus suis, et ideo nec ipsas vires habent fame justitiæ.

XX. « Anima nostra patiens erit Domino⁵. » Ut autem postea saginetur escis incorruptibilibus, interim dum hic est, anima nostra patiens erit Domino. » Quoniam adjutor » et protector noster est. » Adjutor noster est, dum conamur ad eum; et protector, dum resistimus adversario.

XXI. « Quia in ipso lætabitur cor nostrum⁶. » Non enim in nobis, ubi magna sine illa inopia est; sed in ipso lætabitur cor nostrum. « Et in omni sancto ejus speravimus. » Et ideo speravimus venturos nos ad Deum, quia nobis absentibus per fidem misit nomen suum.

XXII. « Fiat misericordia tua, Domine, super nos, sicut

¹ Psal. xxxii, 16. — ² Ibid. 17. — ³ Ibid. 18. — ⁴ Ibid. 19. — ⁵ Ibid. 20. — ⁶ Ibid. 21.

» speravimus in te¹. » Fiat misericordia tua, Domine, super nos: spes enim non confundit, quia speravimus in te.

ENARRATIO II

IN EUMDEM PSALMUM XXXII.

SERM. I.

De prima parte Psalmi.

I. PSALMUS iste admonet³ nos exultare in Domino. Inscrubitur autem, « Ipsi David. » Qui ergo pertinent ad sacratissimum semen David, audiant vocem suam, et dicant vocem suam, et exultent in Domino. Sic autem incipit: « Exultate justi in Domino. » Injusti exultent in sæculo; finito sæculo, finitur exultatio injustorum. Exultent autem justi in Domino: quia permanente Domino, permanebit justorum exultatio. Exultare autem in Domino ita convenit, ut laudemus illum, solus non habet quod nobis displiceat, et nemo tam multa habet quæ infidelibus displiceant. Et breve præceptum est: Ille placet Deo, cui placet Deus. Nec leve putetis hoc, Charissimi. Videtis enim quam multi disputent contra Deum, quam multis displiceant opera ejus. Cum enim facere voluerit contra voluntatem hominum, quia Dominus est, et novit quid faciat, nec tam attendit nostram voluntatem quam utilitatem: illi qui malunt suam voluntatem impleri quam Dei, volunt ad suam voluntatem flectere Deum, non suam corrigere ad Deum. Talibus hominibus infidelibus, impiis, iniquis,

¹ Psal. xxxii, 22. — ² Serm. 1, de prima parte Psalmi xxxii. Docet Deum laudandum esse in adversis et in prosperis; Legem amore justitiæ impleri: misericordiam recte non adhiberi nisi cum justitia. — ³ Vide D. Guillon, tom. xxi, pag. 427-443.

(quod piget dicere, sed tamen dicam, nostis enim quam verum dicam,) facilius placet pantomimus¹ quam Deus.

II. Propterea cum dixisset: « Exultate justi in Domino, » quia exultare in illo nisi laudando non possumus, eum autem laudamus, cui tanto magis placemus quanto magis ipse nobis placuerit; « Rectos, inquit, decet laudatio. » Qui sunt recti? Qui dirigunt cor secundum voluntatem Dei; et si eos perturbat humana fragilitas, divina consolatur æquitas: quamvis enim corde mortali privatim aliquid velint, quod suæ interim causæ vel negotio, vel præsentī necessitati conveniat; ubi intellexerint et cognoverint aliud Deum velle, præponunt voluntatem melioris voluntatis suæ, et voluntatem omnipotentis voluntati infirmi, et voluntatem Dei voluntati hominis. Quantum enim Deus distat ab homine, tantum voluntas Dei a voluntate hominis. Unde gerens hominem Christus, et regulam nobis proponens, docens nos vivere, et præstans nobis vivere, ostendit hominis quamdam privatam voluntatem, in qua suam figuravit et nostram, quia caput nostrum est, et ad eum, sicut nostis, tanquam membra utique pertinemus: « Pater, inquit, si fieri potest, transeat » a me calix iste². » Hæc humana voluntas erat, proprium aliquid et tanquam privatam volens. Sed quia rectum corde voluit esse hominem, ut quidquid in illo aliquid quantum curvum esset, ad illum dirigeret qui semper est rectus; « Verum non quod ego volo, ait, sed quod tu, » Pater³. » Sed quid posset mali velle Christus? Quid postremo aliud posset velle, quam Pater? Quorum una est Divinitas, non potest esse dispar voluntas. Sed ex persona hominis transfigurans in se suos, quos in se transfiguravit, cum ait: « Esurivi, et dedistis mihi manducare⁴: »

¹ Πantomίμος, vide Enar. Psal. xxx, Serm. III, n. 11. — ² Matth. xxviii, 39. — ³ Ibid. — ⁴ Id. xxv, 35.

quos in se transfiguravit, cum fureti et sanctos persecuenti Saulo clamavit desuper, quem nemo tangebatur: « Saule, Saule, quid me persequeris¹? » Ostendit quamdam hominis propriam voluntatem; ostendit te, et corripuit te. Ecce vide, inquit, te in me; quia potes aliquid proprium velle, ut aliud Deus velit, conceditur hoc humanæ fragilitati, conceditur humanæ infirmitati; aliquid proprium velle, difficile est ut non tibi contingat: sed statim cogita qui sit supra te; illum supra te, te infra illum; illum creatorem, te creaturam; illum dominum, te servum; illum omnipotentem, te infirmum; et corrigens te, subjungensque voluntati ejus, ac dicens: « Verum non » quod ego volo, sed quod tu vis, Pater. » Quomodo disjunctus es a Deo, qui jam hoc vis quod Deus? Eris ergo rectus: et te decebit laudatio, quoniam « Rectos decet » laudatio. »

III. Si autem curvus fueris, laudas Deum quando tibi bene est, blasphemias quando tibi male est: (quod quidem male, si justum est, non est male; justum est autem, quoniam ab illo fit qui injuste facere nihil potest:) et eris insulsus puer in domo patris, amans patrem si tibi blandiatur, et odio habens quando te flagellat: quasi non et blandiens et flagellans hæreditatem parat. Vide autem quemadmodum deceat rectos laudatio, audi vocem recti laudantis ex alio Psalmo: « Benedicam Dominum in omni » tempore, semper laus ejus in ore meo². » Quod est, « in omni tempore, » hoc est, « semper: et quod est bene » dicam, » hoc est, « laus ejus in ore meo. » Omni tempore et semper, sive in prosperis, sive in adversis. Nam si in prosperis et non in adversis, quomodo omni tempore, quomodo semper? Et audivimus multas multorum tales voces, quando illis provenit aliqua felicitas, exultant, gaudent,

¹ Act. ix, 4. — ² Psal. xxxiii, 2.

cantant Deo, laudant Deum: non sunt improbandi, imo gaudendum est illis, quia multi nec tunc. Sed isti qui jam Deum laudare ex prosperitatis parte cœperunt, docendi sunt patrem agnoscere et flagellantem, nec murmurare adversus corrigentis manum, ne semper pravi remanentes exhæredari mereantur, ut facti jam recti, (Quid est recti? ut nihil illis displiceat quod fecerit Deus.) possint et in adversis Deum laudare, et dicere, « Dominus dedit, Dominus abstulit; sicut Domino placuit, ita factum est: » sit nomen Domini benedictum¹: » Tales rectos decet laudatio, non primo laudaturos, et postea vituperaturos.

IV. Ergo justus recti, exultate in Domino; quia vos decet laudatio. Nemo dicat: Quis ego justus, aut quando ego justus? Nolite vos abjicere et desperare de vobis. Homines estis, ad imaginem Dei facti estis²: qui vos homines fecit, pro vobis et homo factus est: ut multi filii ad hæreditatem sempiternam adoptaremini, sanguis Unici pro vobis effusus est. Si vos vobis terrena fragilitate viluistis, ex pretio vestro vos appendite: quid manducetis, quid bibatis, quo suscribatis Amen, digne cogitate. Numquid hoc vos monemus, ut superbi sitis, et vobis aliquam perfectionem audeatis arrogare? Sed non iterum ab omni justitia vos putare debetis exules fieri. Nolo enim vos interrogare de justitia vestra; fortassis enim nemo vestrum mihi audeat respondere, Justus sum: sed interrogo vos de fide vestra. Sicut nemo vestrum audet dicere, Justus sum: sic nemo audet dicere, Fidelis non sum. Nondum quæro quid vivas, sed quæro quid credas. Responsurus es credere te in Christum. Non audisti Apostolum, « Justus ex fide vivit³? » Fides tua, justitia tua: quia utique si credis, caves; si autem caves, conaris; et conatum tuum novit Deus, et voluntatem tuam inspicit, et luctam cum carne considerat,

¹ Job. 1, 11. — ² Gen. 1, 27. — ³ Rom. 1, 17.

et hortatur ut pugnes, et adjuvat ut vincas, et certantem expectat, et deficientem sublevat, et vincentem coronat. Ergo, « Exultate justus in Domino: » hoc dixerim, Exultate fideles in Domino, quia justus ex fide vivit. « Rectos » decet laudatio¹. » Discite gratias agere Deo et in prosperitatibus et in tribulationibus. Discite habere in corde quod habet omnis homo in lingua: Quod vult Deus. Ipsa lingua popularis, plerumque est doctrina salutaris. Quis non quotidie dicit: Quod vult Deus hoc agat? Et rectus erit inter eos qui exultant in Domino, et quos decet laudatio: quales alloquitur consequenter Psalmus, et dicit, « Confitemini Domino in cithara, in psalterio decem chordarum psallite ei². » Hoc enim etiam modo cantabamus, hoc ore consono exprimentes, corda vestra docebamus.

V. Nonne id egit institutio in nomine Christi Vigiliarum (19), ut ex isto loco citharæ pellerentur? Et ecce ipsæ jubentur sonare: « Confitemini, inquit, Domino in cithara, in psalterio decem chordarum psallite ei. » Nemo convertat cor ad organa theatrica. Quod ei jubetur, in se habet, sicut alibi dicitur, « In me sunt, Deus, vota, quæ reddam laudis tibi³. » Meminerunt qui pridem affuerunt, quando quid intersit inter psalterium et citharam, sicut potuimus sermone discrevimus, et ad intellectum omnium perducere interim conati sumus: quantum autem effecerimus, viderint qui audierunt. Et nunc non importune repetimus, ut in ista diversitate duorum instrumentorum musicorum, diversitatem factorum humanorum inveniamus, significatam per hæc, implendam autem per vitam nostram. Cithara lignum illud concavum tanquam tympanum pendente testudine, cui ligno chordæ innituntur, ut tactæ resonent: (non plectrum dico quo tanguntur, sed lignum illud dixi concavum cui quodam modo

¹ Psal. xxxii, 1. — ² Ibid. 2. — ³ Id. lv, 12.

incumbunt, ut ex illo cum tanguntur tremefactæ, et ex illa concavitate sonum concipientes, magis canoræ redantur:) hoc ergo lignum cithara in inferiore parte habet, psalterium in superiore. Hæc est distinctio. Jubemur autem modo confiteri in cithara, et psallere in psalterio decem chordarum. Non dixit in cithara decem chordarum, neque in hoc Psalmo, neque, si non fallor, alicubi. Legant, et considerent melius et otiosius filii nostri Lectores: tamen quantum mihi videor meminisse, multis locis invenimus psalterium decem chordarum, citharam decem chordarum nusquam mihi lectum occurrit. Mementote citharam ex inferiore parte habere quo sonat, psalterium ex superiore. Ex inferiore vita, id est, terrena, habemus prosperitatem et adversitatem, unde Deum laudemus in utroque, ut semper sit laus ejus in ore nostro, et benedicamus Dominum in omni tempore¹. » Est enim quædam terrena prosperitas, est quædam terrena adversitas; ex utroque laudandus est Deus, ut citharizemus. Quæ est terrena prosperitas? Cum sani sumus secundum carnem, cum abundant omnia quibus vivimus, cum incolumitas nostra servatur, cum fructus large proveniunt, cum « Solem » suum oriri facit super bonos et malos, pluit super justos » et injustos². » Hæc omnia ad vitam terrenam valent. Quisquis inde non laudat Deum, ingratus est. Numquid quia terrena, ideo non Dei sunt? Aut ideo alter ea dare cogitandus est, quia dantur et malis? Multiplex est enim misericordia Dei, patiens est, longanimis. Inde magis significat quid servet bonis, cum ostendit quanta donet et malis. Adversitates autem, ex inferiore utique parte, de fragilitate generis humani, in doloribus, in languoribus, in pressuris, in tribulationibus, in tentationibus. Ubique laudet Deum qui citharizat. Non attendat quia

¹ Psal. xxxiii, 2. — ² Matth. v, 45.

inferiora sunt; sed quia et regi et gubernari non possunt, nisi ab illa Sapientia, quæ attingit a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter¹. Non enim cœlestia regit, et terrena deserit: aut non illi dicitur: « Quo abibo » a spiritu tuo, et a facie tua quo fugiam? Si ascendero » in cœlum, tu ibi es; si descendero in infernum, ades². » Ubi ergo deest qui nusquam non est? Ergo confitere Domino in cithara. Sive tibi abundet terrenum aliquid, gratias age illi qui dedit; sive tibi desit, vel forte damno tibi auferatur, cithariza securus. Non est enim ille tibi ablati qui dedit, quamvis tibi ablatum fuerit quod dedit. Etiam sic, inquam, cithariza securus; certus in Deo tuo, tange chordas in corde, et dic tanquam in cithara in inferiore parte bene sonante, « Dominus dedit, Dominus » abstulit; sicut Domine placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum³. »

VI. Jamvero cum attendis superiora dona Dei, quid tibi contulerit præceptorum, qua doctrina cœlesti te imbuerit, quid tibi desuper ex illius veritatis fonte præceperit, convertere et ad psalterium, psalle Domino in psalterio decem chordarum. Præcepta enim Legis decem sunt⁴: in decem præceptis Legis habes psalterium. Perfecta res est. Habes ibi dilectionem Dei in tribus, et dilectionem proximi in septem. Et utique nosti, Domino dicente, « Quia in his duobus præceptis tota Lex pendet » et Prophetæ⁵. » Dicit tibi Deus desuper, « Quia Dominus » Deus tuus, Deus unus est: » habes unam chordam. « Non accipias in vanum nomen Domini Dei tui: » habes alteram chordam. « Observa diem sabbati, » non carnaliter, non judaïcis deliciis, qui otio abutuntur ad nequitiam. Melius enim utique tota die foderent, quam tota die sal-

¹ Sap. viii, 1. — ² Psal. cxxxviii, 7, 8. — ³ Job. i, 21. — ⁴ Deut. v, 6. — ⁵ Matth. xxii, 40.

tarent. Sed tu cogitans requiem in Deo tuo et propter ipsam requiem omnia faciens, abstine ab opere servili. « Omnis enim qui facit peccatum, servus est peccati¹: » et utinam hominis, et non peccati! Hæc tria pertinent ad dilectionem Dei, cujus cogita unitatem, veritatem, et voluptatem. Est enim quædam voluptas in Domino, ubi verum sabbatum, vera requies. Unde dicitur, « Delectare » in Domino, et dabit tibi petitiones cordis tui². » Quis enim sic delectat, quam ille qui fecit omnia quæ delectant? In his tribus charitas Dei, in septem aliis charitas proximi, ne facias alii quod pati non vis. « Honores patrem et matrem: » quia vis te honorari a filiis tuis. « Non mœcheris: » quia nec mœchari uxorem tuam post te vis. « Non occidas: » quia et occidi non vis. « Non fureris: » quia furtum pati non vis. « Non falsum testimonium dicas: » quia odisti adversum te falsum testimonium dicentem. Non concupiscas uxorem proximi tui. » quia et tuam non vis ab alio concupisci. « Non concupiscas rem aliquam proximi tui³: » quia si quis tuam concupiscit, displicet tibi. Convertite et in te linguam, quando tibi displicet qui tibi nocet. Hæc omnia præcepta Dei sunt, sapientia donante data sunt, desuper sonant. Tange psalterium, imple Legem, quam Dominus Deus tuus non venit solvere, sed adimplere⁴. Implebis enim amore, quod timore non poteris. Qui enim timendo non facit male, mallet facere, si liceret. Itaque etsi facultas non datur, voluntas tenetur. Non facio, inquit. Quare? Quia timeo. Nondum amas justitiam, adhuc servus es: esto filius. Sed ex bono servo fit bonus filius. Interim timendo noli facere, dices et amando non facere. Est enim quædam pulchritudo justitiæ. Pœna te deterreat. Habet justitia formam

¹ Joan. 1, 34. — ² Psal. xxxvi, 4. — ³ Exod. xx, 1-17, et Deut. v, 6-21. — ⁴ Matth. v, 17.

suam, oculos quærit, accendit amatores suos. Pro hac Martyres sæculum calcantes, sanguinem fuderunt. Quid amabant, quando istis omnibus renuntiabant? Num enim illi non erant amatores? aut hoc vobis dicimus, ut non ametis? Qui non amat frigit, obrigit. Ametur, sed illa pulchritudo quæ cordis oculos quærit. Ametur, sed illa pulchritudo quæ laudata justitia incendit animos. Promunt verba, edunt voces, undique dicunt, Bene, Optime. Quid viderunt? Justitiam viderunt, in qua pulcher est curvus senex. Non enim si procedat senex justus, est aliquid in ejus corpore quod ametur, et tamen amatur ab omnibus. Ibi amatur, ubi non videtur; imo ibi amatur, ubi corde videtur. Delectet vos ergo, et rogate Dominum ut delectet. « Dominus enim dabit suavitatem, et terra nostra dabit fructum suum¹: » ut per charitatem impleatis quod per timorem implere difficile est. Quid dico difficile est? Non potest adhuc animus: mallet non esse quod præcipitur, si ad faciendum amore non ducitur, sed timore coarctatur. Noli furtum facere, time gehennas: mallet non esse gehennas, in quas mitteretur. Quando incipit amare justitiam, nisi quando mallet furta non esse, etsi gehennæ non essent, in quas fures mitterentur? Hoc est amare justitiam.

VII. Et ipsa justitia qualis est? quis illam pingit? Sapientia Dei quam pulchritudinem habet? Per illam pulchra sunt omnia, quæ oculis placent: ei videndæ, complectendæ, corda mundanda sunt. Hujus nos amatores profitemur: ipsa nos componit, ut ei non displiceamus. Et quando nos reprehendunt homines in his rebus, in quibus ei quam diligimus placemus, quomodo parvi habemus reprehensores nostros, quomodo illos contemnimus et omnino nihil pendimus? Amatores lubrici et damnabiles

¹ Psal. lxxxiv, 13.